

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Dawid Miąsik (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania R. G.
przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie
o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 maja 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 1 grudnia 2021 r., sygn. akt III AUa 874/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania oraz
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
i Administracji (organ rentowy) decyzją z 23 czerwca 2017 r. ponownie ustalił
wysokość emerytury R. G. (odwołujący się) od 1 października 2017 r. Jako podstawę

zmiany wysokości emerytury wskazano art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 708, ze zm. dalej: ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) oraz informację otrzymaną z IPN. W decyzji tej wskazano, że podstawę wymiaru świadczenia stanowi kwota 7.542,13 zł., emerytura wynosi 73,45% podstawy wymiaru, a jej łączna wysokość wynosi 5.539,69 zł. Z uwagi na to, że kwota ta jest wyższa od kwoty przeciętnej emerytury, wysokość emerytury przysługującej odwołującemu się ograniczono do kwoty 2.069,02 zł.

Drugą decyzją z 23 czerwca 2017 r. organ rentowy ponownie ustalił wysokość renty inwalidzkiej odwołującego od 1 października 2017 r. W decyzji wskazano, że podstawę wymiaru świadczenia stanowi 7.559,15 zł. Renta inwalidzka z tytułu zaliczenia do III grupy wynosi 0,00% podstawy wymiaru, a ustalona wysokość renty jest niższa od kwoty odpowiedniego świadczenia w najniższej w związku z tym wysokość renty organ podwyższył do kwoty 750 zł.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wyrokiem z 18 marca 2021 r., VI U 1037/19 na skutek odwołań od powyższych decyzji wniesionych przez organ rentowy: zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do przeliczenia od dnia 1 października 2017 r. renty inwalidzkiej odwołującego się z pominięciem art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy oraz do przeliczenia od dnia 1 października 2017 r. emerytury odwołującego się z pominięciem art. 15c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (pkt 1); zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującego się kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego (pkt 2) oraz stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt 3).

Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący po ukończeniu szkoły średniej zatrudnił się w Zakładach w B. w 1977 r. i pracował tam do 1979 r. Od lipca 1979 r. przez 3 miesiące pełnił zasadniczą służbę wojskową a potem został przeniesiony do Milicji w Ł., gdzie pełnił służbę w Batalionie [...], która była w strukturze Komendy KW w Ł.,

gdzie służył do 1981 r. W Ł. odwołujący ukończył Szkołę Podoficerską przy ZOMO. Na początku 1982 r. powrócił do B. i był milicjantem w Komisariacie Nr [...] w B. Od 1 czerwca 1982 r. odwołujący został dzielnicowym, którym był do czasu skierowania go do Szkoły w Ł., czyli do 6 sierpnia 1982 r. Kurs ten ukończył 16 grudnia 1982 r. Z dniem tym odwołujący trafił do [...] Wydziału SB Komendy Wojewódzkiej Milicji w B. i został młodszym inspektorem. [...] Wydział SB zajmował się ochroną przemysłu. Działania odwołującego polegały na uzyskiwaniu informacji z biur meldunkowych dotyczących konkretnych osób. Odwołujący otrzymywał polecenia przełożonych, aby zebrał informacje o konkretnych osobach, dostawał też do wglądu teczkę spraw prowadzonych w wydziale i miał zwracać uwagę na powtarzające się w nich nazwiska, przygotować analizę i przekazać przełożonym. Brał udział w zabezpieczaniu mszy w kościołach tzn. musiał sporządzać notatki o treści kazań, wystroju kościoła atmosfery na mszach. W latach 1984-1987 odwołujący uczęszczał do Wyższej Szkoły w L. i ukończył ją jako podporucznik. Od tego czasu odwołujący otrzymywał zadania w ramach ochrony przemysłu. Do jego obowiązków należało uzyskiwanie informacji o przestępczości na terenie konkretnych podmiotów gospodarczych na terenie B. Odwołujący się zbierał też informacje o działalności związkowej w tych miejscach a zebrane informacje przekazywał przełożonym i takie czynności wykonywał do 1 lutego 1990 r. Po ukończeniu szkoły oficerskiej odwołujący dostał awans na inspektora. Od 16 stycznia 1990 r. został skierowany do Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych i tam był inspektorem do spraw prewencji w Komisariacie [...] RUSW w B. Następnie przeniósł się do Wydziału Kryminalnego i tam pracował do 1994 r., potem był komendantem w Komisariacie w D. C. do 1999 r., następnie trafił do Komendy Miejskiej Policji w B. gdzie pracował do 2007 r. Na emeryturę odwołujący przeszedł w 2013 r. i w tym samym okresie został skierowany na komisję lekarską, która orzekła prawo do renty. W stanie wojennym odwołujący był na kursie dzielnicowych w S. i w tym czasie został skierowany razem z kompanią do G., w celu wykonania m.in. zadania niedopuszczania ludzi bezpośrednio do Stoczni. Odwołujący przeszedł pozytywnie weryfikację w 1990 r.

Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Delegatura w B. na podstawie zapisów znajdujących się w aktach osobowych, sporządził informację o przebiegu służby i poinformował, że odwołujący

się w okresie od 16 grudnia 1982 r. do 1 lutego 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa w myśl art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że istotę sporu między stronami stanowiła możliwość uznania służby odwołującego w okresie od 16 grudnia 1982 r. do 1 lutego 1990 r. za wykonywaną na rzecz państwa totalitarnego, a tym samym zastosowania do odwołującego art. 15c i 22a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Sąd Okręgowy przypomniał, że ustawą z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. poz. 2270) dalej: ustawa z 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2017 r., wprowadzono nową regulację - art. 13b, w którym ustalono katalog cywilnych i wojskowych instytucji i formacji, w których służba w latach od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. jest uznawana za służbę na rzecz państwa totalitarnego. Równocześnie, wprowadzono także nowe zasady ustalania emerytury dla osób pełniących funkcję na rzecz państwa totalitarnego. W art. 15c ust. 1 ustalono, że w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b oraz 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku odwołał się do zasad godności, rządów prawa, równości i niedyskryminacji, prawa do rzetelnego procesu i efektywnej kontroli sądowej, zasady proporcjonalności oraz prawa własności. Zdaniem Sądu pierwszej instancji powołana ustawa z 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, narusza art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji oraz art. 17 KPP w zw. z art. 6 TUE ponieważ w sposób arbitralny obniża emerytury i renty funkcjonariuszy do poziomu, którego nie można zaakceptować i uzasadnić dążeniem do jakiegokolwiek słusznego celu leżącego w interesie publicznym.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w niniejszej sprawie nie ujawniono żadnych dowodów, aby odwołujący się wykonywał kiedykolwiek zadania, polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli. Nie zostało spełnione kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” upoważniające do weryfikacji świadczenia emerytalnego. W ocenie Sądu Okręgowego brak było podstaw do przyjęcia odpowiedzialności odwołującego za czynny udział w aparacie totalitarnym, co jest niezbędną przesłanką do obniżenia wymiaru emerytury i renty przy zastosowaniu art.15c i 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Nie jest natomiast możliwe zastosowanie do odwołującego formuły odpowiedzialności zbiorowej, wprowadzonej przez ustawę z 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, w art. 13b, bowiem regulacja ta pozostaje sprzeczna z wymuszającym swoje zastosowanie prawem Unii Europejskiej.

Sąd pierwszej instancji uznał także, że ustawa z 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, narusza prawa podstawowe Unii Europejskiej dekodowane z poziomu TUE i TSUE oraz wspólnych tradycji UE oraz mając na względzie fakt, iż organ rentowy nie udowodnił w procesie, aby odwołujący uczestniczył w praktykach bezprawia, odrzucając zbiorową odpowiedzialność obywateli za przeszłość i zmienił zaskarżone decyzje. Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. oraz art. 2 TUE, art. 3 TUE, art. 4 ust. 3 TUE, art. 6 TUE, w zw. z art. 20 ust. 2 TFUE oraz art. 67 TFUE orzekł jak w punkcie 1 wyroku, pomijając faktycznie w niniejszej sprawie art. 15c i 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jako naruszające prawa podstawowe UE, co skutkuje koniecznością przeliczenia świadczeń odwołującego według zasad uprzednio obowiązujących, od daty wskazanej w zaskarżonych decyzjach, tj. od 1 października 2017 r.

W pkt 2 wyroku Sąd Okręgowy orzekł o braku odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Organ rentowy orzekał w zaskarżonych decyzjach na podstawie przepisów obowiązującej ustawy z 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Zdaniem

Sądu Okręgowego organ rentowy nie miał możliwości dokonania oceny przepisów tej ustawy w kontekście praw podstawowych Unii Europejskiej i ich relacji do prawa krajowego. Taką możliwość a także obowiązek miał dopiero Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, bowiem w przypadku, gdy przepisy krajowe (lub praktyka stosowania prawa) uniemożliwiałyby zabezpieczenie rządów prawa, Sąd krajowy w razie bezskutecznej wykładni przepisów krajowych musiał odmówić ich zastosowania. Tym samym przepisy ustawy z 2016 r. zmieniającej ustawę o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, które były podstawą zaskarżonej decyzji, niezależnie od ewentualnego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, poprzez zasadę efektywnej ochrony sądowej zostały pominięte w niniejszym procesie, jako sprzeczne z prawami podstawowymi Unii.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając: 1) naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a mianowicie: a) art. 328 § 2 k.p.c. przez brak wyjaśnienia w uzasadnieniu wyroku podstawy faktycznej i wskazania podstawy prawnej na podstawie, której Sąd pierwszej instancji ustalił wysokość policyjnej emerytury i renty inwalidzkiej odwołującemu z pominięciem art. 13b w związku z art. 15c i art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy; b) art. 233 § 1 k.p.c., polegające na dowolnej, a nie swobodnej ocenie charakteru służby odwołującego i uznaniu, że nie polegała ona na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych podczas, gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że w okresie od dnia 16 grudnia 1982 r. do dnia 1 lutego 1990 r. odwołujący pełnił służbę w Wydziale [...] SB Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w B. oraz jako słuchacz WSO w L., co nakazywało wysnucie wniosków przeciwnych; c) art. 233 § 1 w związku z art. 252 k.p.c., polegające na zakwestionowaniu przez Sąd pierwszej instancji informacji o przebiegu służby sporządzonej przez Instytut Pamięci Narodowej - Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, pomimo braku udowodnienia przez Odwołującego okoliczności przeciwnych; d) art. 390 k.p.c. przez nieuzasadnione przyjęcie, że uchwała Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r., III UZP 1/20 (OSNP 2021, nr 3, poz. 28) znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie i nieuprawnione przyjęcie, że brak wykazania dopuszczenia się przez odwołującego naruszenia

podstawowych wolności i praw człowieka i obywatela uprawniało do odmowy zastosowania art. 15c i art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy;

2) naruszenie przepisów prawa materialnego tj.: a) art. 15c i art. 22a w związku z art. 13a ust. 5 i art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy przez nieuzasadnione przyjęcie, że odwołujący nie powinien podlegać rygorom przewidzianym w tych przepisach, pomimo iż spełnia przesłanki w nich określone; b) art. 2 ustawy z 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, co skutkowało brakiem akceptacji przez Sąd pierwszej instancji dokonania przez organ rentowy wszczęcia z urzędu postępowania w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczenia; c) art. 178 ust. 1 Konstytucji RP przez jego niezastosowanie i odmowę uznania mocy obowiązującej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy; d) art. 193 Konstytucji RP przez niezwrócenie się przez Sąd pierwszej instancji do Trybunału Konstytucyjnego z zapytaniem o zgodność art. 15c i art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy z Konstytucją RP i z ratyfikowaną umową międzynarodową (Traktat o Unii Europejskiej), a w konsekwencji samodzielne rozstrzygnięcie niejako „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności art. 15c i art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy z Konstytucją RP i z Traktatem o Unii Europejskiej, w oparciu o które wydane zostały zaskarżone decyzje, co w konsekwencji spowodowało wydanie orzeczenia nieuwzględniającego regulacji wynikającej z art. 15c i art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy; e) art. 188 Konstytucji RP przez samodzielne rozstrzygnięcie niejako „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności art. 15c i art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy z Konstytucją RP i z Traktatem o Unii Europejskiej, w oparciu o które wydane zostały zaskarżone decyzje, pomijając wynikającą z którego przepisu wyłączną kompetencję Trybunału Konstytucyjnego w zakresie stwierdzania zgodności ustaw z Konstytucją RP i z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi. Organ rentowy wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji z 23 czerwca 2017 r. ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 1 grudnia 2021 r., III AUa 874/21 zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w pkt 1 w ten sposób, że określił, iż pominięcie

przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy przy przeliczeniu świadczeń przysługujących R. G., jak w treści pkt 1 zaskarżonego wyroku, dotyczy wyłącznie okresu od dnia 1984 r. do dnia 27 czerwca 1987 r. (pkt I), oddalił apelację w zakresie wynikającym z pkt I wyroku (pkt II) oraz zmienił zaskarżony wyrok w pkt 2 i zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego za obie instancje między stronami.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z art. 233 k.p.c. Ustalenia te jako prawidłowe a nadto nie wymagające zmiany ani uzupełnienia Sąd Apelacyjny przyjął za własne dokonując nieco odmiennej oceny tak ustalonego materiału dowodowego sprawy. Sąd drugiej instancji podkreślił, że ma obowiązek starannie i szczegółowo przeanalizować stan faktyczny sprawy, co wprost pozostaje w zgodzie z jednoznacznymi motywami uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20, której motywy Sąd Apelacyjny w całości podzielił.

Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że z „zaświadczenia Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Delegatura w G. 3 sierpnia 2021 r. z 29 maja 2018 r., to jest wystawcy informacji o przebiegu służby do potwierdzenia prawidłowości informacji na okoliczność pełnienia przez odwołującego służby na rzecz państwa totalitarnego poprzez w szczególności potwierdzenie kwalifikacji prawnej formacji, na rzecz której służył oraz zakresu jej zadań”, wynikało, że odwołujący się przez okres od dnia 16 grudnia 1982 r. do 1 lutego 1990 r. służył na rzecz państwa totalitarnego w myśl art. 13 b ust. 1 pkt 5 litera c tiret 2,6 i litera e tiret 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że analiza szczegółowa akt personalnych organu rentowego wskazuje, jakie czynności operacyjne w trakcie swojej służby wykonywał odwołujący. Jak wszyscy funkcjonariusze SB zobowiązał się do zachowania w tajemnicy wszystkich czynności służbowych w MSW. Odwołujący 16 grudnia 1982 r. trafił do V Wydziału SB Komendy Wojewódzkiej Milicji w B. i został młodszym inspektorem. V Wydział SB zajmował się ochroną przemysłu. Działania odwołującego polegały na uzyskiwaniu informacji z biur meldunkowych dotyczących

konkretnych osób. Odwołujący otrzymywał polecenia przełożonych, aby zebrał informacje o konkretnych osobach, dostawał też do wglądu teczkę spraw prowadzonych w wydziale i miał zwracać uwagę na powtarzające się w nich nazwiska, przygotować analizę i przekazać przełożonym. Brał udział w zabezpieczaniu mszy w kościołach tzn. musiał sporządzać notatki o treści kazań, wystroju kościoła i atmosfery na mszach. W latach 1984-1987 odwołujący uczęszczał do Wyższej Szkoły w L. i ukończył ją jako podporucznik. Od tego czasu otrzymywał zadania w ramach ochrony przemysłu. Do jego obowiązków należało uzyskiwanie informacji o przestępczości na terenie konkretnych podmiotów gospodarczych na terenie B. Odwołujący zbierał też informacje o działalności związkowej w tych miejscach a zebrane informacje przekazywał przełożonym i takie czynności wykonywał do 1 lutego 1990 r. Po ukończeniu szkoły oficerskiej odwołujący dostał awans na inspektora. W stanie wojennym odwołujący był na kursie dzielnicowych w S. i w tym czasie został skierowany razem z kompanią do G., w celu wykonania m.in. zadania niedopuszczania ludzi bezpośrednio do Stoczni. Odwołujący przeszedł pozytywnie weryfikację w 1990 r.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego powyższe okoliczności wynikające wprost z akt osobowych wskazują, że nie miał on żadnych dylematów moralno-etycznych co do wykonywanej działalności operacyjnej w [...] Wydziale SB. Odwołujący został wzorowym i aktywnym funkcjonariuszem. Podnosił swoje kwalifikacje, był gratyfikowany finansowo. Sąd drugiej instancji stwierdził, że faktem notoryjnym jest czym zajmował się [...] Wydział SB. Wydział ten był odpowiedzialny za prawidłową organizację i realizację ochrony operacyjnej obiektów gospodarki narodowej, środowisk, pracowniczych województwa gdańskiego przez zagrożeniami wrogiej działalności, sabotażem, dywersją, akcjami protestacyjnymi, kontrolą operacyjną działalności zakładowych struktur konspiracyjnych, realizacją działań mających na celu ich likwidację, kontrolą osób znanych w przeszłości jako wrogich politycznie, ochroną operacyjną organizacji społeczno-politycznych. Inwigilacją Solidarności zajmował się głównie, choć nie tylko, wydział [...], od grudnia 1981 r. przekształcony w wydział [...], w którym pracował właśnie odwołujący. Mimo twierdzeń przedstawionych przez odwołującego Sąd Apelacyjny uznał, iż czynna służba w wydziale [...]w okresie stanu wojennego nie pozwala przyjąć, iż służba ta nie była de

facto czynną służbą na rzecz państwa totalitarnego, o jakim mowa w treści art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. W ocenie Sądu Apelacyjnego postawa odwołującego, odznaczenia, gratyfikacje finansowe jednoznacznie świadczą o indywidulnym zaangażowaniu bezpośrednio ukierunkowanym na realizowanie działań charakterystycznych dla państwa totalitarnego, jego zadań i funkcji w tamtym okresie. Trudno bowiem uznać, aby tak wieloletnia służba była dla niego niezrozumiała, albo nie godził się z jej wykonywaniem. Faktem notoryjnym jest także masowe niszczenie dokumentacji archiwalnej SB od sierpnia 1989 r. do czerwca 1990 r., i nadal po likwidacji SB. Wszystkie działania operacyjne SB były nakierowane przeciwko wolnościom praw człowieka, demokracji, wolności kraju. Przecież celem działalności operacyjnej także odwołującego było rozpoznawanie, wykrywanie, ograniczanie i likwidowanie antysocjalistycznej i antypaństwowej działalności wymierzonej przeciwko ustrojowi PRL. W dalszej kolejności Sąd drugiej instancji stwierdził, że „wszystkie działania operacyjne i służba operacyjna R.G. stanowi, że nie może on skutecznie powoływać się na prawa człowieka, prawa Unii Europejskiej i Jej normy prawne, zasadę równości konstytucyjnej. Te wszystkie zasady nie dotyczą bowiem jego osoby, skoro sam swoją służbą na rzecz państwa totalitarnego sprzeniewierzył się owym zasadom”. Ponadto, Sąd Apelacyjny powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego III UZP 1/20, wskazał, że sam akt weryfikacyjny R. G. z 1990 r. nie może być parametrem rozstrzygającym w sprawie.

Odmienne Sąd Apelacyjny ocenił okres od dnia 1 września 1984 r. do 27 czerwca 1987 r., kiedy to odwołujący uczęszczał do Wyższej Szkoły w L., z uwagi na brak przesłanek do zaliczenia do okresu służby w organach bezpieczeństwa państwa tego okresu studiów odwołującego. Z ugruntowanego na przestrzeni lat orzecznictwa wynika jednoznacznie, że Wyższa Szkoła nie jest organem bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ustawy z 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów. Sąd Apelacyjny stwierdził, że skoro Wyższa Szkoła w L. nie może zostać uznana za organ bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa, to okres zaliczenia w poczet etatowych słuchaczy tej szkoły nie może być utożsamiany z okresem „pełnienia służby w organach bezpieczeństwa państwa”, o którym mowa w

art. 15b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy i nie może skutkować obniżeniem wskaźnika podstawy wymiaru emerytury i renty inwalidzkiej policyjnej ubezpieczonemu.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w imieniu odwołującego się złożył jego pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w części, tj. w odniesieniu do rozstrzygnięcia z punktu I tego wyroku, w zakresie w jakim Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego i nie wyłączył przy przeliczaniu świadczeń odwołującego stosowania art. 15c ust. 3 (w odniesieniu do emerytury) i 22a ust. 3 (w odniesieniu do renty) ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy.

Skarżący zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie:

1) art. 228 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez uznanie za fakt powszechnie znany zakresu działania Wydziału [...] SB w B., podczas gdy nie zostały spełnione przesłanki z art. 228 § 1 k.p.c. do uznania powyższego za fakt notoryjny, albowiem zakres ten w odniesieniu do poszczególnych województw był różny i nie stanowi wiedzy powszechnej a także z uwagi na to, że była to okoliczność sporna pomiędzy stronami, co mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, albowiem Sąd drugiej instancji w oparciu o nieprawidłowo zastosowaną notoryjność dokonał kwalifikacji prawnej służby odwołującego kasacyjnie jako służby na rzecz totalitarnego państwa;

2) art. 236 § 1 k.p.c. w zw. z art. 240 § 1 k.p.c. i 243² k.p.c. i 362 k.p.c. w zw. art. 391 § 1 k.p.c. przez przeprowadzanie dowodu z dokumentu tj. informacji IPN z dnia 3 sierpnia 2021 r., ponad zakres wynikający z pkt 2 zarządzenia Przewodniczącego z dnia 17 lipca 2021 r. (k. 263 akt sprawy), które było podstawą do przeprowadzenia dowodu z tego dokumentu jedynie w zakresie informacji o tym czy odwołujący naruszył prawa i wolności obywatelskie w okresie służby w Wydziale [...] SB, a nie - jak to dowolnie przyjął Sąd Apelacyjny - w zakresie charakterystyki formacji, w której służył, oraz tego czy dokumentacja SB była niszczona, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ skutkowało naruszeniem zasady jawności postępowania i pozbawieniem odwołującego możliwości odniesienia się do tego dokumentu, ponieważ faktyczny zakres, na jaki został dopuszczony nie został ujawniony odwołującemu;

3) art. 236 § 1 k.p.c. w zw. art. 382 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., przez dokonanie ustaleń faktycznych w sprawie i wydanie orzeczenia na podstawie dokumentu z IPN z dnia 3 sierpnia 2021 r., podczas gdy dokument ten został uzyskany przez Sąd poza rozprawą i nie został ujawniony odwołującemu, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ skutkowało naruszeniem ogólnych reguł dowodowych, tj. jawności i kontrydiktoryjności i w efekcie, pozbawieniem skarżącego możliwości ustosunkowania się do niego, co mogło mieć wpływ na wynik sprawy;

4) art. 374 k.p.c. z zw. z art. 15 zss¹ ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 15 zss² ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, przez rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym, pomimo wyrażonego wprost wniosku odwołującego o przeprowadzenie rozprawy w postępowaniu apelacyjnym, a nadto wystąpienia oczywiście negatywnej przesłanki procedowania na posiedzeniu niejawnym w postaci nieodebrania od stron stanowisk na piśmie, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy a także w sposób istotny ograniczało możliwość brania czynnego udziału w postępowaniu przez odwołującego;

5) art. 235 § 1 k.p.c. z zw. z art. 374 k.p.c. w zw. z art. 15zss¹ ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, przez przeprowadzanie przez Sąd Apelacyjny dowodu uzyskanego przez tenże Sąd z urzędu w postępowaniu odwoławczym, tj. dokumentu z IPN z dnia 3 sierpnia 2021 r., którego treść nie była znana odwołującemu, co uniemożliwiło mu zapoznanie się z treścią tego dokumentu, odniesienie się do niego, a więc obronę swoich praw, w szczególności, że Sąd ten za dowód przyjął treść tego dokumentu w zakresie nie wynikającym z zarządzenia Przewodniczącego z dnia 17 lipca 2021 r., co mogło mieć wpływ na wynik sprawy;

6) art. 235 § 1 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. w zw. art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c., przez zaniechanie przeprowadzania w toku postępowania apelacyjnego dowodu z przesłuchania stron, ograniczonego do przesłuchania odwołującego, pomimo dokonania zasadniczo odmiennej oceny materiału

zebranego w sprawie niż ocena Sądu pierwszej instancji i wydania wyroku reformatoryjnego a także pomimo tego, że pomiędzy ustaleniami Sądu Apelacyjnego a treścią zeznań występowały istotne rozbieżności co do kluczowych dla sprawy faktów, w szczególności w zakresie zakresu zadań Wydziału V SB, tego, czym faktycznie zajmował się skarżący w okresie służby w Wydziale V SB w B., faktycznego momentu rozpoczęcia służby, co skutkowało naruszeniem ogólnych reguł dowodowych, to jest jawności i bezpośredniości i przez to mogło mieć istotny wpływ na wynik postępowania, ponieważ Sąd Apelacyjny orzekał na podstawie niedostatecznie wyjaśnionego stanu faktycznego;

7) art. 382 k.p.c. w zw. z art. 232 zdanie pierwsze k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez analizę zgromadzonego materiału dowodowego z pominięciem istotnej części tego materiału zebranego na moment zamknięcia rozprawy, co polegało na niewzięciu pod uwagę tj. pominięcie przy orzekaniu:

- całkowitej bierności dowodowej organu rentowego w toku postępowania w zakresie przedstawienia dowodów na to, że służba miała charakter służby na rzecz totalitarnego państwa pomimo tego, że ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na organie, podczas gdy fakt bierności dowodowej organu składa się na materiał zgromadzony w sprawie na moment zamknięcia rozprawy i mógł mieć istotny wpływ na wynik postępowania z uwagi treść art. 6 k.c. co skutkowało wydaniem wyroku w oparciu jedynie o część materiału zgromadzonego w sprawie na moment zamknięcia rozprawy;

- twierdzeń skarżącego zawartych w prawidłowo złożonej odpowiedzi na apelację, pomimo tego, że twierdzenia te nie zostały zakwestionowane przez organ rentowy i miały istotne znaczenie dla weryfikacji poprawności wyroku Sądu pierwszej instancji, podczas gdy te tezy i twierdzenia były elementem materiału zgromadzonego w sprawie na moment zamknięcia rozprawy, co mogło mieć istotny wpływ na wynik postępowania ponieważ Sąd Apelacyjny wydał wyrok w oparciu jedynie o część materiału zgromadzonego w sprawie na moment zamknięcia rozprawy;

- karty przebiegu służby skarżącego po 1990 r., co mogło mieć wpływ na wynik sprawy z uwagi na pominięcie przez Sąd tego, że świadczenia emerytalno-rentowe

skarżącego zostały nabyte z tytułu służby w MO i Policji, podczas gdy karta przebiegu służby składała się na materiał zgromadzony w sprawie w chwili zamknięcia rozprawy, co mogło mieć istotny wpływ na wynik postępowania ponieważ Sąd Apelacyjny wydał wyrok w oparciu jedynie o część materiału zgromadzonego w sprawie na moment zamknięcia rozprawy;

- istotnej części zakresu działania Wydziału V SB w B., która obejmowała zadania z zakresu fizycznej i operacyjnej ochrony przemysłu i gospodarki społecznej, przeciwdziałanie przestępczości gospodarczej oraz innych zadań typowych dla policji gospodarczej, pomimo uznania zakresu działania tego wydziału za fakt powszechnie znany, skutkiem czego stanowił on „materiał zgromadzony w sprawie” w chwili zamknięcia rozprawy, co mogło mieć istotny wpływ na wynik postępowania, ponieważ Sąd Apelacyjny wydał wyrok w oparciu jedynie o część materiału zgromadzonego w sprawie na moment zamknięcia rozprawy;

8) art. 382 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z 391 § 1 k.p.c. przez rażące wyjście poza materiał zgromadzony w sprawie w chwili zamknięcia rozprawy w wyniku sprzecznego z zasadami logiki wiązania wniosków z zebranymi dowodami, co miało istotny wpływ na wynik sprawy przez uznanie za udowodnione faktów, które nie wynikały z materiału zgromadzonego na moment zamknięcia rozprawy, w szczególności tego:

- że skarżący zobowiązał się do zachowania w tajemnicy wszystkich czynności służbowych w MSW, pomimo tego, że nie wynikało to logicznie z żadnego dowodu przeprowadzonego w sprawie i nie zostało uznane przez Sąd za fakt niewymagający dowodu, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ Sąd oparł wyrok na wniosku, który nie miał oparcia w materiale zebranym na moment zamknięcia rozprawy;

- że celem działalności operacyjnej odwołującego było rozpoznawanie, wykrywanie, ograniczanie i likwidowanie antysocjalistycznej i antypaństwowej działalności wymierzonej przeciwko ustrojowi PRL, pomimo tego, że nie wynikało to logicznie z żadnego dowodu przeprowadzonego w sprawie, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy;

- że skarżący otrzymywał „odznaczenia” za służbę w Wydziale V SB, co miało świadczyć o tym, że jego służba ma charakter służby na rzecz państwa totalitarnego,

podczas gdy z zebranego materiału tj. ewidencji awansów i odznaczeń w aktach osobowych, logicznie wynika, że w okresie służby w tym wydziale tj. od 30 grudnia 1982 r., w sierpniu 1989 r., otrzymał jedynie jedno odznaczenie brązową odznakę „W służbie narodu”, która została przyznana za 10 lat służby, co mogło mieć wpływ na wynik sprawy;

- że skarżący rozpoczął czynną służbę w SB w okresie stanu wojennego, pomimo tego, że faktem powszechnie znanym jest, że stan wojenny został zawieszony 31 grudnia 1982 r., a z uznanych za wiarygodne dowodów tj. karty przebiegu służby i informacji z IPN złożonej w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, logicznie wynika, że skarżący pełnił służbę w Milicji Obywatelskiej do 29 grudnia 1982 r. i dopiero rozkazem z 30 grudnia 1982 r. został mianowany na starszego inspektora w Wydziale [...] SB, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że było podstawą do uznania, że służba skarżącego miała charakter służby na rzecz państwa totalitarnego;

- że skarżący rozpoczął czynną służbę w SB w okresie stanu wojennego i jednoczesne ustalenie, że w czasie stanu wojennego skarżący był na kursie dzielnicowych i w ramach służby w Milicji Obywatelskiej został skierowany wraz z kompanią do G. tj. ustaleń wzajemnie się wykluczających, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy;

- ustalenie, że skarżący pełnił wieloletnią służbę w SB, podczas gdy z karty przebiegu służby wprost wynika, że okres ten wynosił 4 lata 6 miesięcy i 9 dni, co przy ogólnym okresie służby wynoszącym 32 lata 1 miesiąc i 13 dni, powinno być uznane za służbę krótkotrwałą, a więc nie mogło być uznane za służbę wieloletnią, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że było podstawą do uznania, że służba skarżącego miała charakter służby na rzecz państwa totalitarnego;

9) art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. art. 382 k.p.c. polegające na wadliwym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, przez niewskazanie podstaw odmiennej oceny zebranego w pierwszej instancji materiału i zaniechanie wyjaśnienia, na jakich dowodach oparł podstawę faktyczną wyroku, w szczególności niewskazania przyczyn, dla których uznał wiarygodność określonych dowodów a z

jakich przyczyn innym dowodom tej wiarygodności i mocy dowodowej odmówił a także przez nieprecyzyjne wskazanie podstawy prawnej orzeczenia oraz istotne sprzeczności przy wskazaniu tej podstawy, które uniemożliwiają jednoznaczne ustalenie tej podstawy, podczas gdy zapadł wyrok reformatoryjny, co uniemożliwia dokonanie oceny toku wyводу i powoduje, że zaskarżone rozstrzygnięcie uchyla się spod kontroli kasacyjnej, a przez to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Skarżący podniósł następujące zarzuty naruszenia prawa materialnego:

1) błędną wykładnię art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, przez oparcie się na idei odpowiedzialności zbiorowej funkcjonariuszy SB i przyjęcie, że o „służbie na rzecz totalitarnego państwa” przesądza jakakolwiek aktywność służbowa funkcjonariusza służby bezpieczeństwa PRL z uwagi na ogólnie przyjętą negatywną ocenę formacji, w której służba była pełniona, a w konsekwencji nieprawidłowe przyjęcie, że wskazane sformułowanie odnosi się do skarżącego tylko i wyłącznie z tej przyczyny, że wykonywał on czynności służbowe w Wydziale [...] SB, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu, utrwalona w orzecznictwie, w tym Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych, powinna prowadzić do odrzucenia jakiegokolwiek formy odpowiedzialności zbiorowej i uznania, że o tym czy służba miała charakter „służby na rzecz totalitarnego państwa” przesądza lub nie, indywidualna ocena wszystkich istotnych faktów w sprawie tj. weryfikacji czynów odwołującego pod kątem naruszenia lub nie podstawowych praw i wolności człowieka i obywatela, długości i historycznego umiejscowienia okresu pełnienia służby, miejsce pełnienia służby, stanowiska służbowego, stopnia służbowy oraz przede wszystkim zakresu powierzonych zadań, przy uwzględnieniu, co Sąd Apelacyjny całkowicie pominął, że uprawnienia emerytalno-rentowe zostały nabyte na podstawie ustawodawstwa wolnej Polski, a także tego, że skarżący przeszedł pozytywnie weryfikację w 1990 r., oraz był objęty ustawą deubekizacyjną w roku 2009 r., a nie tylko ustalenie, że odwołujący wykonywał czynności służbowe w SB;

2) niewłaściwe zastosowanie art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy polegającym na nieprawidłowym odniesieniu tego przepisu do prawidłowo ustalonego przez Sąd Apelacyjny stanu faktycznego w zakresie faktów: że odwołujący w okresie służby w SB zajmował się ochroną

przemysłu i zwalczaniem przestępczości gospodarczej, że przeszedł pozytywnie weryfikację w 1990 r., że służył w Policji przez 23 lata i z tego tytułu nabył on uprawnienia emerytalno-rentowe oraz, że w aktach IPN brak jest informacji o tym, że w okresie służby w SB podejmował działania zarzucane z punktu widzenia naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka, podczas gdy właściwe zastosowanie tego przepisu, powinno prowadzić do konkluzji, że z uwagi na ustalone w sprawie fakty, niema on zastosowania do skarżącego, co doprowadziło to wydania rażąco niesprawiedliwego wyroku;

3) niewłaściwe zastosowanie art. 15c ust. 3 i 22a ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, polegające na odniesieniu tych przepisów do skarżącego, który w świetle prawidłowo ustalonych w sprawie faktów, nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa, podczas gdy prawidłowe zastosowanie tych przepisów powinno prowadzić do konkluzji, że nie mają one zastosowania do skarżącego.

4) nieprawidłową wykładnię art. 9 i 91 Konstytucji RP w zw. z art. 4 ust. 3 i art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej, polegającą na przyjęciu, że możliwość powoływania się na te przepisy w konkretnej sprawie jest uzależniona od indywidualnych cech podmiotu, który się na nie powołuje, i w konsekwencji tej błędnej wykładni, ich nieuzasadnionego niezastosowania przez Sąd Apelacyjny w stosunku do skarżącego, z uwagi na jego służbę w SB, podczas gdy prawidłowa wykładnia powinna prowadzić do wniosku o powszechności i bezwarunkowym obowiązku stosowania przez sąd orzekający, a w konsekwencji do ich zastosowania w sprawie;

6) nieprawidłową wykładnię art. 1 Karty Praw Podstawowych w zw. z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej w zw. z art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej, polegającą na przyjęciu, że możliwość powoływania się na te przepisy w konkretnej sprawie jest uzależniona od indywidualnych cech podmiotu, który się na nie powołuje, co doprowadziło do ich nieuzasadnionego niezastosowania przez Sąd Apelacyjny w stosunku do skarżącego z uwagi na jego służbę w SB, podczas gdy prawidłowa wykładnia powinna prowadzić do wniosku o powszechności i bezwarunkowym obowiązku stosowania przez sąd orzekający, a w konsekwencji do ich zastosowania w sprawie;

7) nieprawidłową wykładnię art. 30 Konstytucji RP, polegającą na przyjęciu, że możliwość powoływania się na ten przepis w konkretnej sprawie jest uzależniona od indywidualnych cech podmiotu, który się na nie powołuje, co doprowadziło do nieuzasadnionego niezastosowania naruszonego przepisu w stosunku do skarżącego z uwagi na jego służbę w SB, podczas gdy prawidłowa wykładnia powinna prowadzić do wniosku o powszechności i bezwarunkowym obowiązku stosowania przez sąd orzekający, a w konsekwencji do ich zastosowania w sprawie;

8) nieprawidłową wykładnię art. 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w zw. z art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej polegającą na przyjęciu, że możliwość powoływania się na te przepisy w konkretnej sprawie jest uzależniona od indywidualnych cech podmiotu, który się na nie powołuje, co doprowadziło do ich nieuzasadnionego niezastosowania przez Sąd Apelacyjny w stosunku do odwołującego z uwagi na jego służbę w SB, podczas gdy prawidłowa wykładnia powinna prowadzić do wniosku o powszechności i bezwarunkowym obowiązku stosowania przez sąd orzekający, a w konsekwencji do ich zastosowania w sprawie;

9) nieprawidłową wykładnię art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw człowieka i Podstawowych Wolności w zw. z art. 17 Karty Praw Podstawowych w zw. z art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej polegającą na przyjęciu, że możliwość powoływania się na te przepisy w konkretnej sprawie jest uzależniona od indywidualnych cech podmiotu, który się na nie powołuje, co doprowadziło do ich nieuzasadnionego niezastosowania przez Sąd Apelacyjny w stosunku do odwołującego z uwagi na jego służbę w SB, podczas gdy prawidłowa wykładnia powinna prowadzić do wniosku o powszechności i bezwarunkowym obowiązku stosowania przez sąd orzekający, a w konsekwencji do ich zastosowania w sprawie;

10) naruszenie art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 w zw. z art. 8 Konstytucji RP w zw. z art. 6 k.c. tj. prawa odwołującego do bezstronnego sądu i obowiązku przestrzegania przez Sąd zasady równego traktowania stron a także zasady kontradyktoryjności procesu poprzez poszukiwanie dowodów na to, że odwołujący służył na rzecz totalitarnego państwa przez Sąd, przy całkowitej bierności dowodowej organu, co przejawiało się w dopuszczeniu dowodu z urzędu mimo braku ku temu przesłanek oraz nieuzasadnionym stosowaniu konstrukcji faktów notoryjnych i niepopartych dowodami rozważań sądu, co w kontekście procedowania na posiedzeniu niejawnym,

uniemożliwiło odwołującemu realizację uprawnień procesowych do obrony i brania czynnego udziału w istotnej części postępowania, w tym możliwości ustosunkowania się do dowodu uzyskanego przez Sąd poza rozprawą, a tym samym, nieuzasadnione polepszenie sytuacji procesowej organu rentowego i wydanie orzeczenia reformatoryjnego, pomimo braku jakiejkolwiek inicjatywy dowodowej tego organu.

Jednocześnie, na wypadek gdyby Sąd Najwyższy nie podzielił poglądów skarżącego dotyczących prawidłowej wykładni art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy i uznał, że Sąd Apelacyjny prawidłowo zakwalifikował okres 4 lat 6 miesięcy 9 dni służby w Wydziale [...] SB, jako służbę na rzecz totalitarnego państwa, zarzucił nieprawidłową, wykładnię art. 15c ust. 3 i 22a ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, co polegało na przyjęciu, że normy wynikające z tych przepisów obejmują swoim zakresem świadczenia emerytalne i rentowe uzyskane z tytułu służby w Policji, z pominięciem tego, że okres tej służby w przypadku odwołującego, był wystarczający do nabycia emerytury policyjnej, bez zaliczania okresu służby w PRL a okres służby w Wydziale [...] SB był jedynie okresem dodatkowym, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu, powinna odbywać się z uwzględnieniem celu ustawy oraz art. 12 ust. 2 (w zakresie emerytury) oraz art. 19 pkt 1 i 2 (w zakresie renty) ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy i powinna prowadzić do przyjęcia, że art. 15c ust. 3 i 22a ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy nie ma zastosowania do funkcjonariusza, który nie nabył emerytury oraz renty tylko z tytułu służby w okresie PRL, a okres tej służby jest jedynie okresem dodatkowym nie wpływającym na nabycie prawa do świadczeń po roku 1990.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części, tj. w odniesieniu do rozstrzygnięcia zawartego pkt I wyroku w zakresie w jakim Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego i nie wyłączył przy przeliczaniu świadczeń emerytalno-rentowych skarżącego, w tym świadczeń nabytych z tytułu służby po roku 1990, stosowania art. 15c ust. 3 (w odniesieniu do emerytury) i 22a ust. 3 (w odniesieniu do renty) ustawy o zaopatrzeniu oraz w odniesieniu do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie III tego wyroku i przekazanie sprawy w tym zakresie sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego; ewentualnie na wypadek stwierdzenia, że podstawa

naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniona a podstawa naruszenia prawa procesowego okazała się nieuzasadniona, uchylenie zaskarżonego wyroku w części tj. w odniesieniu do rozstrzygnięcia zawartego pkt I wyroku w zakresie w jakim Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego i nie wyłączył przy przeliczaniu świadczeń skarżącego stosowania art. 15c ust. 3 (w odniesieniu do emerytury) i 22a ust. 3 (w odniesieniu do renty) ustawy o zaopatrzeniu i pkt III i jego zmianę, przez oddalenie apelacji organu także w tym zakresie o wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania apelacyjnego, a nadto orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego, przez zasądzenie ich od organu na rzecz skarżącego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skargę kasacyjną należy uznać za zasadną choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty zasługiwały na uwzględnienie.

Na wstępie należy zwrócić uwagę na dwie kwestie. Po pierwsze, zawarte w sentencji zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcie jest niezrozumiałe, skoro pominięcie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy ma dotyczyć jedynie okresu nauki odwołującego się w Wyższej Szkole co odpowiada niecałym 3 latom służby odwołującego się, a jednocześnie nie powoduje ustalenia wysokości emerytury i renty z uwzględnieniem stażu służby w Policji. Po drugie, w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wyrażono kuriozalny i niebezpieczny dla demokratycznego państwa prawnego pogląd, zgodnie z którym odwołującemu się – z racji służby w organach totalitarnego państwa w latach 80-tych – nie przysługują prawa człowieka. W ten sposób Sąd drugiej instancji odhumanizował odwołującego się, co już samo w sobie uzasadnia uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W dalszej kolejności należy zwrócić uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego w sprawach takich jak niniejsza wypracowano następujące stanowisko w przedmiocie wykładni i stosowania przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy zarówno co do kwalifikacji służby jako służby w organach totalitarnego państwa jak i co do zawartych w tej ustawie mechanizmów korygujących wysokość emerytur.

Jak wyjaśniono w wyroku Sądu Najwyższego 18 kwietnia 2023 r., I USKP 40/23 w ślad za uchwałą III UZP 1/20, stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy). Stąd nie można zaaprobować stanowiska, że w każdym przypadku kryterium pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa określone w art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest spełnione już tylko w przypadku formalnej przynależności do wymienionych w nim służb. Sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości emerytury (renty) policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Związanie to obejmuje jedynie organ emerytalny, który przy wydawaniu decyzji musi kierować się danymi zawartymi w informacji o przebiegu służby. Ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą natomiast wiązać sądu - do którego wyłącznej kompetencji (kognicji) należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do emerytury policyjnej i jej wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna (subsumcja) ustalonych faktów. Informacja o przebiegu służby jest wprawdzie dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c., ale przeciwko niemu mogą być przeprowadzane przeciwdowody.

W wyroku w sprawie I USKP 40/23 wyjaśniono również, że przy dokonywaniu oceny prawnej służby z perspektywy art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy bierze się pod uwagę przede wszystkim formację, w której pełniona

była służba, a także zajmowane stanowisko czy stopień służbowy oraz przebieg służby. Określenie formacji/institucji (z uwzględnieniem jednostek wymienionych w art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) ma istotne znaczenie z uwagi na to, że zakres i przedmiot ich działalności może *prima facie* potwierdzać, że były one bezpośrednio ukierunkowane na realizowanie charakterystycznych dla ustroju totalitarnego zadań i funkcji i takie zadania wykonywali wszyscy – bez wyjątku - funkcjonariusze służący w danej jednostce organizacyjnej, stanowiący jej strukturę, bez której niemożliwe byłoby wykonywanie przypisanych tej jednostce zadań. Nawet brak po stronie odwołującego się indywidualnych działań bezpośrednio zmierzających do naruszania podstawowych praw i wolności człowieka, samoistnie nie wyklucza takiej kwalifikacji. Skoro art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy łączy służbę na rzecz totalitarnego państwa z samym podjęciem służby w instytucjach i formacjach w tym przepisie wymienionych, to istnieje domniemanie faktyczne (wynikające z informacji o przebiegu służby potwierdzającej służbę w tych jednostkach, uchwała Sądu Najwyższego III UZP 1/20, pkt 60), że służba w nich była służbą na rzecz totalitarnego państwa. Domniemanie to może być obalone w procesie cywilnym, o czym była już wyżej mowa. Nie jest jednak tak, że to na organie rentowym ciąży obowiązek udowodnienia (art. 6 k.c. w związku z art. 232 zdanie pierwsze k.p.c.), że dany funkcjonariusz uczestniczył w łamaniu praw człowieka i obywatela. W sytuacji, gdy potwierdzona zostaje służba w instytucjach i formacjach wymienionych w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, to ciężar dowodu przechodzi na ubezpieczonego.

Z kolei w wyroku Sądu Najwyższego z 16 marca 2023 r., II USKP 120/22, LEX nr 3506736 wyjaśniono, że prawodawca wprowadził do ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy dwa mechanizmy korygujące wysokość emerytur funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa. Pierwszy z nich „zeruje” tak zwane kwalifikowane lata służby. Drugi zaś obniża wysokość świadczenia do przeciętnej emerytury przysługującej w powszechnym systemie ubezpieczenia. Zdaniem Sądu Najwyższego sąd ma prawo do zweryfikowania zgodności z Konstytucją rozwiązań zawartych w art. 15c ust. 1 pkt 1 i art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy wobec wieloletniej,

autodestruktywnej bezczynności Trybunału Konstytucyjnego w sprawach o dokonanie kontroli konstytucyjności art. 13b i art. 15c tej ustawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 9 czerwca 2022 r., III USKP 145/21, LEX nr 3353118).

W odniesieniu do pierwszego z wymienionych mechanizmów Sąd Najwyższy przyjął, że „wyzerowanie lat służby” (art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) jest środkiem proporcjonalnym w stosunku do funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. W sprawie II USKP 120/22 wyjaśniono, że co prawda jest to rozwiązanie „okrutne” i „nieefektywne funkcjonalnie”, jednak nie pozostaje w sprzeczności z przepisami Konstytucji RP. Zgodnie z zamysłem „wyzerowania” lat służby, każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa traktowany jest jako nieistniejący, czyli nie ma żadnego wpływu na wysokość świadczenia. Sprawia to, że im więcej takich „pustych” lat, tym wysokość świadczenia szybciej zbliża się do wysokości najniższej emerytury – gwarantowanej przez art. 18 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. W przeciwieństwie do rozwiązania przyjętego w art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, „wyzerowanie lat służby” godzi w funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. Dotkliwość tego rozwiązania jest proporcjonalna – w niewielkim stopniu dotyka takie osoby jak odwołujący się, który tylko kilka lat służył w PRL. W rezultacie, rozwiązanie to - przez swoją proporcjonalność - wpisuje się w cel promowany przez ustawodawcę. Skutecznie obniża emerytury „osób służących na rzecz totalitarnego państwa”. W pewnym sensie dostrzegalna jest również adekwatność tego rozwiązania względem przyświecającego ustawodawcy zamysłu. Wzorzec wpisany w art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy skutecznie zrównuje emerytury policyjne do, lub nawet poniżej, wysokości świadczeń pobieranych przez obywateli prześladowanych przed 1990 r. Warto przypomnieć, że analogiczne do art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy rozwiązanie (obniżające przelicznik służby z 2,6 do 0,7 podstawy wymiaru) zostało już wcześniej wprowadzone do ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (art. 15b). Trybunał Konstytucyjny uznał je za zgodne z Konstytucją RP (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 24 lutego 2010 r., K 6/09, OTK-A 2010 nr 2, poz. 15 i z 11 stycznia 2012 r., K 36/09, OTK-A 2012 nr 1, poz. 3).

Dlatego krytyczna ocena art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy nie prowadzi do uznania niezgodności tego przepisu z Konstytucją RP, ponieważ nie ma możliwości jednoznacznego zakwalifikowania tego przepisu jako pozostającego w opozycji do wzorców wynikających z Konstytucji RP, zwłaszcza zaś jej art. 2.

W odniesieniu do drugiego z wymienionych mechanizmów Sąd Najwyższy przyjął, że art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy zawiera mechanizm swoistej „gilotyny” obniżającej wysokość świadczeń tych funkcjonariuszy, którzy pomyślnie przeszli weryfikację w 1990 r. i w kolejnych latach służyli wolnej Polsce. Obniżenie świadczenia do pułapu przeciętnej emerytury (art. 15c ust. 3), gdy wysokość „ponad” ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r.: a) w sposób oczywisty narusza art. 32 ust. 1 ust. 2 Konstytucji RP; b) godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP; c) narusza prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP; d) narusza art. 2 Konstytucji RP. Przemawia to za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Ponadto, skoro już 4 czerwca 1989 r. odbyły się częściowo wolne wybory, a od 24 sierpnia 1989 r. premierem został Tadeusz Mazowiecki (jego rząd został zaprzysiężony w dniu 12 września 1989 r.), trudno mówić o realizowaniu w tym okresie służby „na rzecz totalitarnego państwa”.

Sąd Najwyższy uwzględnił, że przewidziane tym drugim mechanizmem limitowanie wysokości świadczenia pułapem „przeciętnej emerytury” w większości przypadków doprowadzi do efektu, zgodnie z którym mechanizm „stażowy” z art. 15c ust. 1 i 2 ustawy nie będzie miał żadnego znaczenia.

W niniejszej sprawie w wyniku zastosowania opisanych wyżej mechanizmów odwołującemu się najpierw – na podstawie pierwszego mechanizmu - zmniejszono nieznacznie podstawę wymiaru z 75% do 73,45% z uwagi na „wyzerowanie” okresu służby od dnia 16 marca 1986 r. do dnia 12 kwietnia 1990 r., a następnie drastycznie obniżono świadczenie na podstawie drugiego z mechanizmów (emerytura z 5.539,69 zł została zmniejszona do 2.069,02 zł). Zastosowane w art. 15c ust. 3 ustawy „równanie w dół” ma charakter „ślepy”. Dotyczy każdego kto pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, bez względu na czasowy wymiar tej służby do 31 lipca 1990 r., jak również bez względu na okres służby po 31 lipca 1990 r. Artykuł 15c

ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy ma więc właściwości represywne. Karze finansowo za pełnienie służby na rzecz totalitarnego państwa tych, którzy relatywnie najkrócej służyli totalitarnemu państwu a swój staż emerytalny wypracowali po „upadku” tego reżimu. Ponadto, funkcjonariusze mający taki sam staż służby po 31 lipca 1990 r. mogą mieć prawo do diametralnie odmiennej wysokości świadczenia, w zależności od tego, czy choćby przez jeden dzień służyli na rzecz totalitarnego państwa. Sprawia to, że mechanizm z art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest oderwany całkowicie od reguły proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), abstrahuje od powszechnie rozumianego i akceptowanego poczucia sprawiedliwości, które polega na występowaniu racjonalnej adekwatności między czynem a sankcją oraz narusza zasadę równego traktowania ubezpieczonych.

Dlatego już w wyroku II USKP 120/22 przyjęto, że art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy narusza model wyznaczony przez art. 2 Konstytucji RP. W demokratycznym państwie prawa nie mogą korzystać z ochrony rozwiązania normatywne w jawny sposób nierówno traktujące obywateli, które w nieprawidłowy (odwetowy) sposób sankcjonują na gruncie prawa zabezpieczenia społecznego „rozliczenia historyczne”. Sąd Najwyższy wobec nieusprawiedliwionej i destrukcyjnej bezczynności Trybunału Konstytucyjnego (wyroki Sądu Najwyższego: z 9 czerwca 2022 r., III USKP 145/21, OSNP 2022 nr 11, poz. 113; uchwała Sądu Najwyższego z 17 listopada 2022 r., III PZP 2/21, OSNP 2023 nr 3, poz. 25, uchwała składu siedmiu sędziów z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22), uznał, że art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, z uwagi na jego niezgodność z art. 2, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 64 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, nie może kształtować sytuacji prawnej odwołującego się. Ustalenie wysokości emerytury policyjnej oraz renty skarżącego, poczynwszy od dnia 1 października 2017 r., powinno się odbyć bez zastosowania art. 15c ust. 3 oraz analogicznego art. 22a ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, do którego mają również zastosowanie powyższe wywody w kontekście niezgodności jego treści z Konstytucją RP.

Odnosząc powyższe zapatrywania do podstaw skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy stwierdza, że art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy mógł zostać zastosowany w taki sposób, jak to uczynił Sąd drugiej

instancji, to jest w oparciu o przynależność odwołującego się do określonej struktury w ramach Służby Bezpieczeństwa oraz na podstawie analizy akt osobowych i przebiegu kariery zawodowej w tej formacji oraz bez potrzeby ustalenia, czy w trakcie służby odwołujący się dopuścił się czynów godzących w prawa i wolności obywatelskie. W świetle powyższego za niezasadne należy uznać zarzuty naruszenia art. 382 k.p.c. w zw. z art. 232 zdanie pierwsze k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z 391 § 1 k.p.c., ponieważ podniesione przez odwołującego się uchybienia procesowe nie miały wpływu na wynik postępowania.

Z drugiej strony zastosowania nie mógł znaleźć art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (w odniesieniu do wysokości emerytury) oraz art. 22a ust. 3 tej ustawy (w odniesieniu do wysokości renty inwalidzkiej) jako przepisy oczywiście niekonstytucyjne.

Za nieuzasadnione należało natomiast uznać zarzuty skargi kasacyjnej obejmujące swym zakresem przepisy prawa unijnego (art. 2, 4 ust. 3 i art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej; art. 1 i art. 17 Karty Praw Podstawowych), ponieważ kwestia ponownego ustalenia wysokości świadczeń dla funkcjonariuszy służb mundurowych z powodu ich służby w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej pozostaje poza zakresem podmiotowym, przedmiotowym i temporalnym zastosowania norm prawa Unii Europejskiej w systemie prawnym obowiązującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (postanowienie TSUE z 12 czerwca 2014 r., Ryszard Pańczyk, C-28/14, ECLI:EU:C:2014:2003). Art. 13b, art. 15c ust. 3 oraz art. 22a ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy nie wykonują bowiem prawa Unii Europejskiej. Natomiast ponownie podkreślić należy, w nawiązaniu do uwag wyrażonych na wstępie uzasadnienia, że na możliwość powołania się na prawo unijne, jego zasady ogólne i prawa podstawowe, nie wpływa ani fakt służby w formacjach takich jak SB, ani moralna ocena postawy odwołującego się w latach 80-tych. Ograniczenia w możliwości powołania się na prawo unijne mogą wynikać jedynie z tego prawa jako autonomicznego porządku prawnego względem prawa krajowego i prawa unijnego. Takim ograniczeniem jest chociażby zasada zakazująca nadużywania prawa unijnego (wyroki TSUE z 29 marca 2012 r., 3M Italia, C-417/10,

EU:C:2012:184, pkt 33; z 11 grudnia 2014 r., Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino”, C-113/13, EU:C:2014:2440, pkt 62; z 6 lutego 2018 r., postępowanie karne przeciwko Ömerowi Altunowi, C-359/16, EU:C:2018:63, pkt 49; z 11 lipca 2018 r., Komisja Europejska p. Królestwu Belgii, C-356/15, EU:C:2018:555, pkt 99; z 26 lutego 2019 r., Skatteministeriet p. T Danmark i in., C-116/16 i C-117/16, EU:C:2019:135, pkt 70). W uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, pomijając kwestię braku łącznika z prawem unijnym, nie stwierdzono jednak, by w niniejszej sprawie odwołujący się powoływał się na prawo unijne „w sposób noszący znamiona oszustwa lub stanowiący nadużycia”.

Zasadne okazały się natomiast niektóre zarzuty procesowe. Sąd Apelacyjny oparł się na ustaleniach Sądu Okręgowego, które przyjął za prawidłowe i własne, stwierdzając, że nie dokonał ich zmiany ani uzupełnienia, dokonując jednak odmiennej oceny ustalonego materiału dowodowego sprawy. Tymczasem jak wskazano w skardze kasacyjnej w sprawie zostało wydane na etapie postępowania apelacyjnego zarządzenie (k. 263), dotyczące pozyskania informacji z Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Delegatury w B. dotyczące pozyskania informacji o odnotowanych przez Instytut konkretnych czynach odwołującego mających stanowić naruszenie podstawowych praw i wolności człowieka w okresie od 16 grudnia 1982 r. do 1 lutego 1990 r. Z uzyskaną informacją (k. 266), skarżący nie został zapoznany. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku powołał się na pozyskaną informację. W tej sytuacji zasadny okazał się zarzut naruszenia art. 236 § 1 k.p.c. w zw. art. 382 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z 391 § 1 k.p.c. oraz art. 235 § 1 k.p.c. z zw. z art. 374 k.p.c. w zw. z art. 15zss¹ ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, ponieważ przeprowadzono dowód oraz dokonano ustalenia faktyczne w sprawie i wydano orzeczenie na podstawie dokumentu z IPN z dnia 3 sierpnia 2021 r., podczas gdy dokument ten został uzyskany przez Sąd poza rozprawą i nie został ujawniony odwołującemu. Zasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 374 k.p.c. z zw. z art. 15 zss¹ ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 15 zss² ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz

wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, przez rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym, skoro Sąd dokonał odmiennej oceny dowodów a odwołujący się wnosił o przeprowadzenie rozprawy w postępowaniu apelacyjnym. Ponadto, nie odebrano od stron stanowisk na piśmie. W tych okolicznościach naruszono również art. 235 § 1 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. w zw. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c., przez zaniechanie przeprowadzania w toku postępowania apelacyjnego dowodu z przesłuchania stron oraz zarzut naruszenia art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. art. 382 k.p.c., ponieważ z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika, jakie dowody zostały ocenione odmiennie i dlaczego, tym bardziej, że w aktach postępowania nie ma powołanego w uzasadnieniu wyroku zaświadczenia IPN z 29 maja 2018 r. (są zaświadczenia z 16 marca 2018 r., k. 128; z 21 stycznia 2021 r., k. 190; oraz z 3 sierpnia 2021 r., k. 266), a odwołujący się odbywał służbę w B., a nie w województwie [...].

Za nieuzasadniony należało natomiast uznać zarzut naruszenia art. 228 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. co do notoryjności zakresu działania Wydziału [...] SB w B., ponieważ Sąd drugiej instancji oparł się na czynnościach operacyjnych ustalonych już przez Sąd pierwszej instancji na podstawie akt osobowych odwołującego się, przytoczonych w części historycznej niniejszego orzeczenia (brał udział w zabezpieczaniu mszy w kościołach tzn. musiał sporządzać notatki o treści kazań, wystroju kościoła atmosfery na mszach; zbierał też informacje o działalności związkowej w zakładach przemysłowych w B.). Niezasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 236 § 1 k.p.c. w zw. z art. 240 § 1 k.p.c. i 243² k.p.c. i 362 k.p.c. w zw. 391 § 1 k.p.c. ponieważ nie przeprowadzono dowodu z dokumentu (to jest informacji IPN z dnia 3 sierpnia 2021 r.), ponad zakres wynikający z pkt 2 zarządzenia Przewodniczącego z dnia 17 lipca 2021 r. (k. 263 akt sprawy), lecz jedynie odmiennie oceniono dowody zgromadzone w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji.

Reasumując, rozpoznając ponownie sprawę Sąd drugiej instancji umożliwi odwołującemu się przedstawienie stanowiska odnośnie informacji IPN z 3 sierpnia 2021 r., wyjaśni podstawę dowodową zmienionych ustaleń faktycznych, dokona ich korekty w sposób adekwatny do przedmiotu i stanu faktycznego tej sprawy (w odniesieniu do działań odwołującego się w okresie stanu wojennego) oraz uwzględni

w sposób klarowny przy ustalaniu wysokości świadczeń przysługujących odwołującemu się – zgodnie z dotychczasowym stanowiskiem tego Sądu - okres studiów w Szkole w L. w latach 1984-1987 jak również okres służby po 12 września 1989 r. a następnie cały okres służby w Policji (wskutek pominięcia art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy), zgodnie z zapatrywaniami wyrażonymi w niniejszym wyroku w ślad za wyrokiem w sprawie II USKP 120/22.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

[ms]